

בס"ד, יום ג' פרשת וישלח י' כסלו תשע"ח,
מסכת יבמות דף כד:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעיון, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'גיורים פיקטיביים'

פנינים

גיור תושבי שכם

פרשת השבוע: כתוב בתורה (בראשית לד כה) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיָּבֵאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיִּהְיֶה כָּל זָכָר: וְאֶת חָמוֹר וְאֶת שָׁכָם בְּנֵי הָרְגוּ לְפִי חָרָב:

כדיניהם: תמהו הראשונים, איך שפכו בני יעקב דם נקי? ותירץ הרמב"ם (מלכים פרק ט הלכה יד) שהרגו שכם בסייף כדין בן נח שנצטווה על הדינים, ובני העיר על שראו ולא מחו. והוסיף הרדב"ז (על הרמב"ם מלכים פרק ט הלכה יד), שיעקב סבר שגירותם חלה על ידי המילה, וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ולכן כעס על שמעון ולוי, ואמר עֲכַרְתֶּם אֹתִי.

נקמה: ונחלק הרמב"ן (בראשית לד יג), שהרגום לנקום מהמלך וכל עבדיו אנשי עירו. ויעקב כעס על שהכניסוהו לסכנה.

מבחן: הנה הר"ן שואל מדוע הרגום רק ביום השלישי, ולא ביום הראשון שיותר מסוכנים? ותירץ החתם סופר (שבת קלד:) שהסתפקו האם גירותם שלימה, ולא יאונה להם רעה מחמת המילה, מדין שלוחי מצוה אינם ניזוקים, ושומר מצוה לא ידע דבר רע (קהלת ח ה). ביום הראשון שכיח הזיקא (פסחים ח:) ואין הוכחה, לכן המתינו ליום השלישי שלא שכיח הזיקא, וכאשר לא ניצלו מוכרח שלא נימולו לשם מצוה!

פשעטיל: כתוב במדרש (בראשית רבה פרשה פ אות י) ששמעון ולוי היו אז בני שלוש עשה שנה. ואמר הבית ישראל בשם החידושי הרי"ם (אמרי הרי"ם וישלח עמוד קצח הערה כו, חידושי הרי"ם על התורה פרשת וישלח), שזה היה ה'פשעטיל' (דרשת בר המצוה) ששמעון ולוי אמרו בבר מצוה שלהם. ש'גוי שמל חייב מיתה', כדין 'גוי ששבת חייב מיתה' ששניהם אות.

פלא: יש לתמוה בעיקר שיטת הרמב"ם שיעקב סבר שחל הגירות, הרי שכם וחמור וכל בני העיר, התגיירו רק לשם אישות וממון, ומה הצד שחל גירותם? ❖

להתגייר בלי אינרסים...

לשם אישות: מבואר בגמ' (יבמות דף כד:), גוי שהתגייר כדי לישא ישראלית, גויה שהתגיירה כדי לישא ישראל, התגייר כדי להיות סמוך על שולחן מלכים, לשם עבדי שלמה בעלי שררה, מפחד האריות, מחמת הוראת בעל החלומות, מפחד מרדכי ואסתר, לדעת רבי נחמיה כולן אינן גרים. כמבואר במסכת גרים (פרק א הלכה ז) רבי יהודה ורבי נחמיה אומרים, כל שאינו מתגייר לשם שמים, אינו גר. ולכן המתגייר משום אשה, משום אהבה, משום יראה, בימי מרדכי ואסתר, אינם גרים.

אך מסקנת הגמ' וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן רסח סעיף יב), הלכה כדברי האומר בדיעבד כולם גרים הם. למרות שלכתחילה אין מקבלים המתגייר לשם אישות, אבל בדיעבד חל הגירות.

בגיליון זה נדון, מהם יסודות הדינים כדי לגייר לכתחילה (מקוצר הגיליון לא נתייחס לתנאים נוספים המעכבים את הגירות, כמילה וטבילה, ועוד). בגיליון הבא (מספר 141 וישב תשע"ח), יתברר אי"ה באיזה אופנים חל הגירות גם אם בא להתגייר לשם אישות.

1. לא מקבלים גרים לשם אישות לא יקיים מצוות: נחלקו הראשונים בטעם הדין שאין מקבלים גרים לשם אישות, לדעת המאירי (יבמות דף קט:): והרמב"ם (איסורי ביאה פרק יג הלכה יח) אין לקבל גרים אלא אם נבדקו היטב שאינם מתגיירים בגלל איזה סבה, ואין כוונתם טהורה לגמרי, כי אם כן, כשתבטל הסיבה הם יקילו בקיום המצוות, וישראל ילמדו מהם, וזה הפשט בגמ' (יבמות דף קט:): 'קשים גרים לישראל

כספחת'. עכ"ד. משמע שטעם האיסור, בגלל שלא ישמור מצוות באמת, אבל אם ידוע שיקיים את כל המצוות, מותר לגיירו.

לשם שמים: אמנם **בריטב"א ונימוק"י** (דף כד) כתוב שהחסרון בכותים שהיו גרי אריות (ב"ק דף לח:): הוא מצד שכבר מתחילה לא נתגיירו בלב שלם כמבואר **בפסוק** (מלכים ב פרק יז פסוק לג) **וְאֵת אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים**, אבל בסתם גר לשם אישות, תולים שאגב אונסו גמר בדעתו לקבל עול מצוות בלב שלם. עכ"ד. מוכרח מדבריהם, שגרות לשם אישות אין זה משום שאינו מקבל המצוות, אלא הוא דין בפני עצמו שצריך גירות לשם שמים, ולא קרדום לחפור בה.

חסר בקבלה: והנה בשו"ת **אגרות משה** (יורה דעה חלק ג סימן קו א) מפרש שחסר בקבלת מצוות. וכיון שיש טעם וסברא לחוש לזה, הרי זה כ'אנן סהדי' שיש בו ספק, וממילא אין בזה משום 'דברים שבלב אינם דברים'.

חומרת האיסור: בהגהות **מרדכי** (יבמות רמז קי) וכן הוא בשו"ת **יד הלוי** (להגר"י במברגר מוריצבורג) כתבו שקבלת גרים אלו הוא איסור **דאורייתא**. מאידך בתשובות **רבי שלמה איגר** (יו"ד סימן לד עמוד קמא) כתב שהוא **מדברי קבלה**. בשו"ת **טוב טעם ודעת** (קמא סימן רל), ו**שו"ת תשורת שי** (חלק ב סוף סימן ג) ו**שו"ת אחיעזר** (חלק ג סימן כו אות ב) כתבו שיש בדבר זה רק איסור **דרבנן**. **האגרות משה** (אבן העזר חלק ב סימן ד) נקט שאין בזה איסור ברור אלא שהוא דבר **שצריך להתרחק מזה**, ולכן הדיוטות שאינם תלמידי חכמים לא חששו לזה.

2. קבלת עול מצוות

בלי חיסורים: עוד מבואר **בגמ'** (בכורות דף ל:), לכתחילה אין מגיירים, עד שירצה לקיים את כל התורה, בלי להחסיר אפילו חומרא אחת **דרבנן**. ומפורש **בראשונים** ו**בפוסקים** שגם בדיעבד לא חל הגירות, עד שיקבל עליו כל המצוות.

וכתב **הגר"מ פיינשטיין** זצ"ל (אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קנז) גר שלא קבל עליו מצות אינו גר אף בדיעבד, בין לקולא בין לחומרא, שכן קבלת מצות מעכבת את הגירות. וכן בספר **חוט שני** (סוף חלק ראש השנה) מובא מכתב של **כל גדולי הדור** נגד האומרים שיש מחלוקת בראשונים האם קבלת עול מצוות מעכבת, שברור שקבלת עול מצוות מעכבת את הגירות אף בדיעבד.

העירו, הרי האדון טובל את עבדו לשם גירות, אף שאין העבד רוצה לקבל עליו עול מצוות. מוכח שאין קבלת עול מצוות חלק ממהות הגירות, ויש ליישב שדעת האדון חשיב דעת לעבד, שכופהו לכך שהרי טובלו בעל כרחו.

גיורים מזויפים

3. גיור סיטונאי

החל מתקופת ההשכלה, נוצר מצב עגום שגויים מתגיירים ונכנסים לכלל ישראל בלי לקבל עליהם עול מצוות - וחיים כמו חילונים. בעקבות הקמת מדינת ישראל, הבעיה הוכפלה עשרות מונים, כאשר אלפי גויים מתגיירים גיור המוני במערך הגיור הממשלתי והצה"ל" רק לצורך רווח ותועלת (כדי לישא ישראלית בהיתר השלטונות / לקבל אזרחות / לזכות בסל קליטה / ועוד), ללא כוונה אמיתית לקבל עול תורה ומצוות.

לצורך העניין, הגרים לומדים יהדות ב'אולפנת לימודי יהדות', כעבור מספר חודשים מופיעים ומצהירים בפני 'בית הדין לגיורים' על כוונתם לקבל עול תורה ומצוות, בית הדין מתרשם כביכול שאכן רצונם להתגייר לשם שמים, בנוכחות שלושת הדיינים מתקיים מעמד הגירות על ידי מילה וטבילה, בית הדין חותם על 'תעודת גרות' המתיר להינשא עם ישראלית.

בהרבה מקרים, גם אם קיימו מצוות בסיסיות בתקופת הגירות, תכף לאחר גמר תהליך הגרות פורקים עול תורה מעל צווארם, ושבים לסורם, ויש לדון האם יש תוקף למעשה הגירות, כאשר מתברר למפרע, שלא התכוונו ברצינות.

4. 'גר חילוני'!?

דברים שבלב: טענה למדנית עיקשת נשמעת בפי רבני 'צהר' המכשירים את בתי הדין לגיור ההמוני במערך הגיור הממשלתי והצה"ל"; נכון מאוד, אותם שמתגיירים בסיטונאות לא מקיימים את חוקי התורה, אבל הגירות חלה גם אם המתגייר תכנן זאת מראש, מדין 'דברים שבלב אינם דברים'.

דעת תורה ומחאה

יוסף שלו' אלישיב

ירושלים
רוח עוועים שבה וחזרה ל"אשר" גוים כיהודים והננו פונים לכל מי שבדיו למחאות ולמנוע פריצת כרם בית ישראל ולסכל "אישור" לגיור שאינו כהלכה בלא קבלת עול מצוות. ולרבנים רושמי נישואין יאמרו, עליכם לבחון ולבדוק כל המוציג תעודת גיור אם אכן נעשה הגיור כהלכה.

והשי"ת רוח טהרה יערה ממרומים להעמיד הדת על תילה.

יוסף שלו'	אהרן יהודה	מיכל יהודה	חיים פנחס	ש.ג. נסים
אלישיב	ליב שטינמן	ליסקובין	שיינברג	קרליץ
חיים	שמואל	יצחק	גרשון	מאיר צבי
קניבסקי	אויערבאך	שיינר	אדלשטיין	ברגמן
נסים טולדנו	יהודה עדס	נתן צבי פינקל		

מפעם רבותיו כ"ה מרנן שרי התורה הגאב"ד והגאון ה"צ הבי"ד שלי"ט"א והגאון האד"ר כ"ק בעל שבט הלוי שלי"ט"א אב"ד ור"מ זכרון מאיר בני ברק

מחאה נמרצה ואזהרה

בחזרה שמענו שפורסם ברבים שלאחרונה התירו איהו רבנים לקבל גירות של הרבנות הצבאית בלי קבלת מצוות כדת של תורה. כי על פי דין תורה הקדושה אין גירות בלי קבלת עול תורה ומצוות. ובלא זה נשארים גוים נמורים מיד ולדורות ואנו מוחים על זה במחאה נמרצה, כי בזה מביאים התבוללות של גוים בכלל ישראל, והוא עקדת התורה האקובלת מסיני, ואם חס ושגלו תתקיים הבריצה הנ"ל אז בקרוב העתיד לא ידעו מיהו יהודי ומיהו גוי גמור ובחזק מחתא אנו פונים אל כל מסדרי קידושין לברר בירור גמור אם שני בני הזוג הם יהודים על פי דת תורה הקדושה ואת התורה לא תתא מוחלפת ולא תתא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו. וכן השמים ירחמו על כלל ישראל שיסארו בקדושתו ובטהרתו כמאז ומקדם, עד ביאת טאל צדק בב"א. כ"ח תשרי תשע"א הבי"ד ה"צ העדה החרדית פעיח"ק ירושלים ת"ו

נא יצחק טוביה ו"יס רב ואב"ד פעיח"ק ת"ו

נא משה שמרנבון ראב"ד

נא אברהם יצחק אולמן

נא נפתלי ה' פונקל

נא יהושע ראזענבערגער

נא יעקב מענדל יאראוויטש

הרבנים הנ"ל ברויים מאד, כי גירות בלי קבלת מצוות היא עקירת הלכה, ואסור לגייר בלי ידיעה שהמסבל גירות ישמור יסודי התורה, ואני לנו שפוגעים ביחוס של עמינו הקדוש, ויהי רצון שיעלה ביד כל בתי דינים להעסיק בזה הדת על תלה בננו למעלה. ע"ז באעיה"ח מצפה לישועת ה'. שמואל הלוי ואזנר

מבחינתם, קבלת עול מצוות פירושה 'הצהרה בתום לב' שהגוי אומר שהוא רוצה להתחייב בכל המצוות. עצם התצהיר מחייב מבחינה הלכתית בכל התורה, העובדה שבפועל לא קיים את המצוות, לא מסלק את ערך הקבלה הראשונה, והוא יחטוף על עונותיו בגיהנום כיהודי חילוני. כמו אדם שחותם ערבות בהלוואה, חייב מבחינה משפטית לשלם בלי קשר לכוונתו, ואם הוא לא מחזיר הוא גנב, כי 'דברים שבלב אינם דברים'.

לפי 'הקרומקייט' (עקמימות השכל) שלהם, כמו שיש יהודי - חרדי/דתי/מסורתי/חילוני, כך יש גר - חרדי/דתי/מסורתי/חילוני. הגר, בעיקרון היה רוצה לקיים את המצוות, רק שקשה לו...

5. אין כזה דבר!

בדור הקודם, יצאו מכתבים חריפים נגד גורמים אלו מכל גדולי הדור (הובא בספר השקדן חלק א' עמוד 215 ואילך). בכינוס ההיסטורי למען גיור כהלכה - תיקון חוק 'מיהו יהודי', שנערך בבניני האומה כד טבת תשמ"ג מחה האדמו"ר מערלוי על כך.

ופורסם מכתב נוקב בחתימתם של הגרא"מ שך, הגרי"ש אלישיב, הגרש"ז אויערבאך, הגרי"י קניבסקי. ביום כ' סיון תשד"מ יצא מכתב חריף בחתימת בד"ץ העדה החרדית. בתאריך ט' חשון תשמ"ה, הופיע מכתב נוסף מאת הגר"ש ואזנר, הגר"נ קרליץ, הגר"ש זילברשטיין, הגר"נ גשטטנר.

וכן פסק הראשל"צ הג"ר עובדיה יוסף בתשובה מתאריך י"ג שבט תשמ"ח (יביע אומר חלק י' יו"ד סימן כו). שגירות לשם אישות לא חל אפילו בדיעבד, והתיר מכח זה, אשת איש בלא גט מבעלה שהתגייר רק לשם אישות.

הגר"ר שלמה וולבה כתב מאמר ב'קובץ מוריה' (בין ששת לעשור עמוד קלו ואילך) בנושא יהדות וגירות, להסבר חומרת העניין. בתוך הדברים הוא כותב, לעולם אל יסלח ללוחמי הגירות האזרחית ולפשרנים עם גירות רפורמית על קוצר ראיתם המבהיל. ה"מיהו יהודים", ו"המצהירים על יהדותם", ו"הגרים הרפורמיים", איזה קשר יהיה להם לעם ישראל, ולארץ ישראל?

בדור שלנו, גם יצאו מכתבים חריפים, בתאריך כ"ד ניסן תש"ע הופיע מכתב (הודפס בספר חוט שני בסוף חלק ראש השנה עמוד תלד) מאת הגר"נ קרליץ, הגרי"ש אלישיב, הגרא"ל שטיינמן, הגר"ש ואזנר, הגרמ"ל לפקוביץ, הגר"ח קניבסקי, הגר"ר נסים טולדנו, הגר"ר יהודה עדס, הגר"ר יעקב הלל. בדבריהם מופיעים דברים חריפים - כל מי שאומר שיש בזה מקום לדון, הרי זה מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, ואינו בר הוראה כלל. והוא מורד בתורתנו הקדושה, ויקבל את עונשו. וכל שאינו מודה בזה הרי הוא אפיקורוס גמור.

בתאריך כח תשרי תשע"א הופיע מכתב חריף (המצו"ב) מבד"ץ העדה החרדית, בחתימת הגרי"ט וויס, הגר"מ שטרנבוך, הגרא"י אולמן, הגרנ"ה פרנקל, הגר"י רוזנברג, הגרי"מ יארוויטש, והצטרף אליהם הגר"ש הלוי ואזנר, לכל רושמי הנישואין, שאין לסמוך על תעודת גירות, בלי בירור יסודי מי המגייר ובאיזה אופן גיירו.

במוצש"ק פרשת נח ב' חשון תשע"א יצאה הוראה חתומה (המצו"ב), מאת הגרי"ש אלישיב, הגרא"ל שטינמן הגרמ"י לפקוביץ, הגר"פ שיינברג, הגר"נ קרליץ, הגר"ח קנייבסקי, הגר"ש אויערבאך, הגר"י שיינר, הגרי"ג אדלשטיין, הגרמ"צ ברגמן, הגר"נ טולידנו, הגר"י עדס, הגרנ"צ פינקל, לכל רושמי הנישואין, שאין לסמוך על תעודת גירות, בלי בירור יסודי מקדים מי המגייר ובאיזה אופן גיירו.

הג"ר אברהם חיים שרמן שליט"א, עומד שנים רבות בראשות המאבק. כידוע, בעקבות מאבקו הבלתי מתפשר בגופים הליברליים, 'שילם' במשרתו כדין בבית הדין הרבני הגדול בירושלים. בספרו 'ביאור הלכתי בתקפו של הגיור ההמוני' האריך לבאר דעת גדולי הדור המפריכים את טענות ההבל של המתירים מכמה סיבות (ראה עמוד 30 ואילך).

1. **בלבו ובלב כל אדם:** בספר מנחת שלמה (סימן לה סעיף ג) כתב, גוי חילוני הממשיך אורח חיים של יהודי חילוני בפרט במעריך גיור סיטונאי, ברור לכל שמעולם לא קיבל עליו עול מצוות, גם ברגע הגיור 'בלבו ובלב כל אדם' שאינו מקבל עליו לקיים בפועל את המצוות, ובאופן כזה לכל הדעות 'דברים שבלב הוי דברים'.
2. **עיקרו לב:** ידוע היסוד של הגרע"א כלפי ביטול חמץ, כל דבר שעיקרו לב 'דברים שבלב הוי דברים', ומסתבר שקבלת עול מצוות עיקרו לב. כונה בתפילה היא עבודה שבלב, וגם קבלת עול מצוות היא עבודה שבלב.
3. **ביאור ההבדל:** חתימת ערבות הינה עשיה בינו לבין חבריו, ושייך לומר 'דברים שבלב אינם דברים', שהחוב חל איך שמוכן לצד השני. אבל קבלת עול מצוות היא בינו לבין קונו, ואם כלפי שמיא גליא שאינו מתכוון ברצינות לא עשה כלום, שאין הגירות חלה עד שיעיד עליו יודע תעלומות, שאכן קיבל את חוקי התורה. גר יהודי פירושו שמקבל על עצמו לעבוד את הקב"ה, ההצהרה היא רק גילוי דעת לבית דין על כוונתו, ובית הדין אינם בעלים על היהדות שגירותם תחול גם כשטעו באומדן דעתו. ואינו דומה לחילוני שאינו מקיים את המצוות, שלא נפקע מיהדותו.
4. **עול תורה:** כתב רב סעדיה גאון (האמונות והדעות מאמר ג פרק ז) 'אין אומתנו אומה אלא בתורתה', אין אפשרות להיות יהודי על ידי 'שיוך לאומי' בלי קיום המצוות. להבדיל מ'אזרח מדינת ישראל' (יהודי, אמריקאי, ערבי, רוסי, אתיופי, תאילנדי) שמהותו הצהרת נאמנות ושיוך חברתי בלבד.

סיכום הגיליון:

6. דינים העולים

- לצורך נישואין:** אין מקבלים גר לצורך נישואין, בדיעבד אם קיבל מצוות בלב שלם חל הגירות.
- קבלת עול מצוות:** קבלת עול מצוות מעכבת את הגירות. ואם אין מקבלים לא חל הגירות אפילו מחסיר חומרא אחת דרבנן.
- תעודת גירות:** אין לסמוך על תעודת גירות, בלי בירור יסודי מי המגייר ובאיזה אופן גיירו. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הגיליון הוקדש

לעילוי נשמת

האשה הצדקנית

רוחמה בת רודל

ע"ה נלב"ע ו' כסלו

הופיע:
ניתן להשיג אוגדן
גיליונות 'עומק
הפשט' (1-135)
'מהדורת קנול'
המחיר 30 ₪

הנושא לשבוע הבא:

גוורים בזמננו - יבמות דף כד:

אפשרות להנצחה; לע"ג, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.